

πάξει στα χέρια του ὁ Ἄρχοντας, με λατρεία τῆς ἀγαλιάζει τὰ γόνατα ὁ Τραγουδιστής. Ἡ Ἐξαψη στὸ Ἰδανικὸ τῆς τὴν ἔφερε μεθυσμένη, ἀσυγκράτητη φωνάζει: «Ἀγαπῶ τὸν Πρωτομάστορα. Πέρα καὶ πέρα. Ἄς τ' ἀκούσουν ὅλοι. Πρέπει ἐγὼ νὰ λείψω». Πῶς παρασύρθηκε ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴ ὁμορφιά ὁ Ψηλορείτης; Εἶναι πάρα πολὺ ἄξια ἡ Ἀγάπη, σύμφωνη μετὰ τὴν Τέχνην δὲ συντρίβει Καλλιτέχνες, Ὀχθο μονάχα μιὰ στιγμή γιὰ τὸν πατέρα τῆς αἰστάνεται ἡ Σμαράγδα ὅταν ἀναγκάζεται ὅλα γιὰ τ' ἀτέλειωτα φιλιὰ νὰ ὁμολογήσῃ. Ὅμως καὶ αὐτὸς δὲν τὴν ἀδυνατίζει, οὔτε τὰ γαυγίσματα τοῦ χοροῦ ποὺ τὴ βρίζει, Ἱέρεια τῆς Ἀγάτης τῆς τὸν ἦμο τῆς πῶς περιήφανα ἀκόμα τραγουδᾷ: «Ἄ! φωνάζετε τώρα καὶ ἄλυχτατε σὰ σκυλλιά. Τί με μέλει; Ὅσο καὶ ἂ μ' ἀγγίζετε ποτὲ σας δὲ θὰ μπορέσετε νὰ λερώσετε τὸ κορμί μου ἐμένα. Τὸ κορμί μου μοσχοβολᾷ σὰν περιβόλι ἀνοικμένο. Ὅλος ὁ ποταμὸς δὲ θὰ μπορέσῃ νὰ σβύσει ἀπὸ τὸ κορμί μου τὰ φιλιὰ του. Εἶναι γλυκὸς ὁ θάνατος γιὰ κείνον ποὺ ἀγαποῦμε». Ὁ θάνατος ἀμόλυκτο διατηρῶντας τὸ θησαυρὸ πρὶν πραγματικότη μικρὴ τὸν ἀγγίξει, ὁμορφαίνει τὴν ὁμορφιά τῆς ὡραίας Ἀγάτης, ὑπερκόσμια τὴν ὁμορφαίνει.—Μόνον τὴν τελευταία στιγμή θυμάται ἡ Σμαράγδα τὴ γλύκα τοῦ φιλιοῦ καὶ τοῦ ἀπάνω κόσμου. Παρθένα ἑλληνική, ἴδια μετὰ τὴς ἀρχαίας ποὺ ἀδάκρυτες καὶ ἀλύγιστες σὰν τὴς βορεινὲς κοπέλλες δὲν πηγαίνουν στὸ θάνατο ὅσο καὶ ἂν τὸν θέλησαν μόνες τους, γιὰτὶ μέσα τους δὲν αἰσθάνονται ἀπόκρυφες ἐκστατικὲς νοσταλγίες, σκληρὲς καὶ ἐξελεπτικισμένες ἡδονές, μπροστὰ στὸ ἀναπόφευκτο ξεσπᾷει ὁ θρήνος. Συγκινημένος πολὺ ὁ θρήνος; τῆς Σμαράγδας ἀλλ' ἴσως μακρὺς πάλι γιὰ ἔργο θεατρικόν. Ἀφεϊστέ με ἀκόμα νὰ ζῆσω μιὰ μέρα. Μόνον μιὰ μέρα. Δὲν εἶδα ἀκόμα καλὰ πῶς ροδίζουν τὰ βουναὶ σὰν ξημερώνει. Μήτε ποῖο πουλί πρωτοκελαδεῖ τὰ γλυκοχαρμάτα δὲν πρόσσεξα ποτὲ μου». «Μεθυσμένη σὰ νὰ παραμιλεῖ ἀτλῶνει τὰ χέρια τῆς στὸν Ἥλιο ἀόρταγα. Τὰ μιλιά τῆς, τὰ μάτια τῆς, τὰ χέρια τῆς γεμίζουν ἥλιο. Σὰν τὴ διψισμένη γῆ τὸ κορμί τῆς τὸν ἀπορροφᾷ· σὰ σῶμα Ἀγαπητικοῦ τὸν νιώθει ἀποπάνω τῆς». Ἄλλ' ἀσβέστη καὶ πέτρες τῆς ρίχνουν καὶ ὅλας οἱ Μαιτόροι ἐνῶ κρυφῆ παραπονεμένη ἀντιχάει ἡ φωνὴ τῆς: «Σιγά, σιγά, πονῶ». Καὶ τρέμει. Ἢ τρέμει ἢ τρέμει τὸ γιοφύρι ὅπως τρέμει ἡ καρδουλά τῆς, ὅπως τρέμει ἡ φωνὴ τῆς; Ὅχι, σὴ μεγάλη σιγαλιά, ποὺ τὴ διακόπτει μόλις τὸ χέσιμο καὶ τοῦ Τραγουδιστοῦ τὸ κλάμμα ἀκούεται πάλι: «Σῶπα, καλέ μου, καὶ μὴ φοβᾶσαι. Σίδερο θὰ κάνω τὴν καρδουλά μου, σίδερο νὰ γενεῖ καὶ τὸ γιοφύρι. Σίδερο θὰ κάνω τὰ μαλλάκια μου. . . σίδερο νὰ γίνουν καὶ οἱ διαβάτες. . . Ἀγάπη μου». Γιὰ νὰ σιδεροθεμελιωθεῖ τὸ γιοφύρι τοῦ Καλοῦ τῆς, γιὰ νὰ ζήσει τὸ Ἔργο του καὶ τὸ Παράπονο τῆς στερνῆς; του ἀγωνίας προσφέρει. Δημιουργεῖ ὁ Ποιητής. Γιὰ κάποιον ἀδερφὸ μιλεῖ τὸ δημοτικὸ Τραγοῦδι· ξένος γιὰ τὴν ἐνότῃ τοῦ ἔργου καὶ ἀδιείφορος. Μεγαλόστοιχα ὅλη τὴ θυσία στὴν Ἀγάτη τὴ χαρίζει ἡ γλυκειὰ γλυκειὰ κοπέλλα τοῦ Ψηλορείτη ἀσπρη πεταλοῦσα ποὺ καίεται μετὰ χαρὰ στὸ φῶς ποὺ ἀγαπᾷ. Τὴς συμπάθειες νικά, μαζὶ τῆς πονοῦμε. Ἡ λευκὴ ἐκσταση τῶν λόγων τῆς; μᾶς μεθᾷ. Γιὰ μιὰ στιγμή πιστεύομε πῶς ἡ Σμαράγδα εἶναι ἡ Γυναίκα ποὺ θέλησε ὁ Ποιητής, γρηγορὰ ὅμως πάλι τὴ βλέπομε ὅπως ἐσώτερα θὰ τὴ φαντάστηκε καὶ δὲ μᾶς τὴν ἔδειξε. Ἀγρια, δαιμόνιο, πολὺ Ὠραία στὴν ξωτικιά τῆς Κακία, στὸν Ὀλεθρὸ ποὺ σκορᾷ. Γυναίκα πλανεύτρια καὶ θανατηφόρα. Πονοῦμε τὸ Ἀσύνωστο.

(Στᾶλλο φύλλο τελώνει)

ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ

Ἡ ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΝΟΥΜΑΣ

Ποριώτης πρὸς Ταγκόπουλο καὶ Ταγκόπουλος πρὸς Ποριώτη καὶ πάλι Ποριώτης πρὸς Ταγκόπουλο.

12.2.1916.

Φίλε Ταγκόπουλε,

Δίνει ἀφορμὴ πρὸς στοχασμοὺς τὸ ἀγγελμα πῶς ὁ κ. Ξενοπούλος σοῦ ἔστειλε ἄρθρον γιὰ τὸ «Νουμά», ὅπου «ἀλωνίζει ὅλους τοὺς κριτικούς, καὶ ἐμένα μαζί». Δὲ με νοιάζει γιὰ τὸν ἑαυτὸ μου καμάρι μου νὰ με βρίζῃ ὁ κ. Ξ.—Εἶναι τόσο μακριὰ οἱ δρόμοι μας! Μὲ μέλει γιὰ τὸ «Νουμά».

Εἶσαι πολὺ γελασμένος, ἀν πιστεύῃς μετὰ σωστά σου πῶς ὁ «Νουμάς», καὶ ὅποιον περιοδικόν, εἶν' ἐλεύτερον βῆμα. Ὅ,τι γράφεται μέσα, μετὰ σκοπὸν νὰ κρινῆ, πρῶτ' ἀπ' ὅλα θὰ πῆ πῶς τὸ ἐγκρίνει ὁ ἐκδότης του, ἐξὸν ἂν τοῦ ζητήσῃ κανεὶς νὰ διορθώσῃ τίποτε ἀνακρίβειες καὶ ἔτυχε προσωπικὰ νὰ τὸν πειράζου. Καὶ τώρα τελευταία, προσωπικὸ τίποτα δὲ γράφτηκε γιὰ τὸν κ. Ξ. στὸ «Νουμά». Κ' ἔπειτα, ὁ κ. Ξ. δὲν εἶναι συνεργάτης σου. Πότε σοῦ ἔδωκε τίποτε δημιουργικὸ δικό του; Ὅ,τι σοῦ ἔγραψε, τὸ ἔγραψε γιὰ νὰ ρεκλαμάρῃ τὸν ἑαυτὸ του. Κ' ἔχει δηλώσει, — θὰ τὸ θυμᾶσαι καλῆτερά μου ποῦ! — πῶς γράφει σὲ β,τι γλώσσα τοῦ παραγγεῖλου, καὶ «ἀρχαία» μπορεῖ νὰ γράψῃ, φτάνει νὰ τὸν πλερώνου. Ὅ,τι λοιπὸν ἔχει τυπωθεῖ δικό του στὸ «Νουμά», τοῦ εἶναι πλοῦσιον πλερωμένο, — καὶ τώρα, χτυπώντας μέσα στὸ «Νουμά» τοὺς συνεργάτες τοῦ «Νουμά», θὰ κερδίσῃ ὁ ἴδιος, γιὰτὶ στὸν κόσμον θὰ φανῆ πῶς τὰ γράφει αὐτὰ ὁ «Νουμάς». Αὐτὸ σοῦ λέει: καὶ τὸ λόγο ποὺ ἔστειλα, γιὰ τὰ κριτικὰ γυμνάσματα τοῦ Ἀλχη Θρύλου σου, γράμμα στὴν «Ἔστια». Νὰ σοῦ τὸ ἔστειλα, καὶ νὰ τὸ τύπωνες, — θὰ εἶτανε σὰ νὰ σ' ἔδριζα, καὶ στὸ «Νουμά» μέσα, πῶς τυπώνεις ἀνοησίες.

Ἄμα στὸ «Νουμά» γράφουσι κριτικὴν, ὁ Ψυχάρης γλωσσική, ὁ Παλαμάς ποιητικὴν, ὁ Ρήγας Γκόλφης λογοτεχνικήν, καὶ τὴν γράφουσι μετὰ σύστημα δικό τους — γιὰ μένα κανεὶς δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ κριτικάρῃ τὴν κριτικὴν τους μέσα στὸ «Νουμά». Ἐδωκες κάποτε τὴν ἐπίσημην κριτικὴν τοῦ «Νουμά» σὲ ἄλλους (Γ. Πολίτην, Ἀλιμπέρτη κλπ.), — ἄλλαξες δηλαδὴ σύστημα, καὶ τὸ ἀποτέλεσμα ποῖς; Πελάγωμα τοῦ ἀναγνώστη, ὑπερ' ἀπὸ λίγο ἀφαντος ὁ κριτικός, καὶ δυσπιστία στὸ περιοδικόν σου. Γιατὶ, τὸ ξέρεις δά, ἡ κριτικὴ δὲ γράφεται γιὰ νὰ κἀνῃ τάχα τὴν δασκάλαν στους δημιουργοὺς τεχνίτες, μηδὲ γιὰ νὰ φωτίζωνται μετὰ τοὺς οἱ κριτικοί, γράφεται κυρίως γιὰ νὰ γίνεταί ἐδηγὸς τοῦ κοινοῦ ποὺ διαβάσει. Καὶ θέλει σύστημα. Πολεμᾷ ἕνας τὴν ἐπίσημην κριτικὴν σου μέσα στὸ φύλλον σου τὸ ἴδιον; Θὰ πῆ πῶς τὸ φύλλον σου δὲν ἔχει σύστημα. Καὶ μὴ θαρρῆς πῶς δὲν ἔχει σημασίαν τὸ τί θὰ γράψῃ ὁ κ. Ξ. Ὁ κ. Ξ. ἔχει ὄνομα, ἔχει πέρας τὸν πολὺ τὸν κ.

ομο, είναι κριτικός και συγγραφέας της μόδας. Μιά λέξη του στο «Νουμά» σε βάρος ενός από τους επίσημους κριτικούς σου, είναι καταδική από μέρος σου για το συνεργάτη σου και για το σύστημά του, — το σύστημά σου! Έχει ο κ. Ξ. β, 4 φύλλα που γράφει τέρθρα του, — ως γράφη σ' αυτά δ,τι θέλει, έχει να του ανοίξω εσύ τις στήλες σου. Πιστεύεις πως θα σου τύπωνε αυτές στη «Διάπλαση» ή έπαι άλλοδ, — και να τον έκανες χρυσόν άκμα, — έστω και μια λεξούλα για τον κ. Ξ. ή τον κ. Φαίδωνα, που να μην τον έγκωμιάζω; — Έγώ, στη θέση σου, θα το έστελνα πίσω το άρθρο του με τή σημείωση, πως «κριτική αντίθετη στο σύστημα του φύλλου δεν τυπώνεται, και, αν έχω και θέλω, ως στείλω έργο του δημοιουργικό».

Χρέος είχα να σου γράψω αυτούς μου τους στοχασμούς, και κάμε το γράμμα μου δ,τι θέλεις, δείξε το σ' έποιονε σου άρέσει. Μόνο να το τυπώσης δε σου είναι ίσως χρήσιμο, αφού ε λόγος για την πολιτική του περιοδικού σου. Και, το ξαναλέω, ανάγκη κάθε περιοδικό, κ' έφημερίδα άκμα, να έχω και πολιτική, και χαρακτήρα, και σύστημα δικό του.

Δικός του.

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

14.2.19.6.

Φίλε Ταγκόπουλε,

Άφου θέλεις να τυπώσης το γράμμα μου (και την άδεια την είχες άπαρχής να το κάμης δ,τι θέλεις, ωστό είναι να τυπώσης και το δικό σου. Σου το αντίγραφο έδω για εύκολία σου, και όποσσημειώνω τις αντίλογίες μου, για να μη χάνεται κειρός και τόπος για χάρη του κ. Ξ.

«12.2.1916»

«Φίλε Ποριώτη,

Σε παρακαλώ να μου δώσεις την άδεια να τυπώσω το γράμμα σου στο «Νουμά», στο ίδιο φύλλο που θάρχηνώ και την κριτική άπολογία του κ. Ξενόπουλου. Ύποστηρίζεις κάτι πού, εσο κι αν έχω αντίθετη γνώμη (κ' ή γνώμη ή δική μου, έπως και ή δική σου, στην πολιτική του φύλλου στηρίζεται), κέρδος για τον άγώνα μας θα βγει ά συζητηθεί. (α).

α) Κέρδος διά τον άγώνα δεν είναι, θαρρώ, ή συζήτηση για τ'άναξια, καθώς δεν είναι άγώνας το άλληλοφάγωμα ή το αυτολιβάνισμα, μηδè το τ' είσαι σύ και τ' είμαι γώ. Άγώνας θα πη δικαιοσύνη. Κι' αν είναι δικαιοσύνη να γεμίση ό Νουμάς με ταυτολιβανίσματα του κ. Ξ. ή με καλοπροαίετα θαρρουνικά γράμματα και άρθρα για τά ξεπεταρούδια της πέννας, δεν είναι όμως δικαιοσύνη, κάθε Σάββατο, ένα χρόνο κι'άπάνω, μέσα στο Πανεπιστήμιο, ένας επίσημος καθηγητής — χαίρε, ό Σωτηριάδης! — να διδάσκη, και τó μάθημά του να πυργώνεται ύμνος στην ποίηση και στην γλώσσα και στην ιδέα τή δημοτική, να ενθουσιάζη το άκροατήριό με τά έργα και για τó έργο του Παλαμά, κ'έννας τέτοιος θρίαμβος του άγώνα μας να μη μνημονεύεται ούτε για την ιστορία μέσα σ'ό Νουμά.

Γιατί να τον άποκλείσουμε τον κ. Ξενόπουλο, που θα βάλει έτσι τις φωνές πως τον πολεμούμε συστηματικά και εν τόν άφίνουμε να μιλήσει; Άς κοπιάσει να πει τις γνώμες του. Θα μās έμποδίσει τούτο να πούμε και μεις τις δικές μας; Ό «Νουμάς» άνήκει σ' έλους τους δημοτικιστάδες κι ό κ. Ξ. λέει σήμερα πως είναι δημοτικιστής και λόγου του. Έχει λοιπόν κάθε δικαίωμα να μιλήσει από τις στήλες του. (β)

Όσο για κείνο που γράφεις για τον «Άλλη Θρόλο μου» (βλέπεις τó μ ο υ τó έχουμαι και τó υπογραμμίζω κιόλας), και σ' αυτό είχα κ' έχω αντίθετη γνώμη. Ό,τι είχες να πεις, θαρρώ μπορούσες νάν το πεις στο «Νουμά» μέσα, στον κύκλο μας δηλ., κι έχω να βγεις νάν τó φωνάζεις από τά κεραμίδια τής «Έστίας» — νάν τάκούσουν κι άλλοι. (γ).

Τό ξέρω πολύ καλά πως ό κ. Ξ. δε θα μου τύπωνε ούτε λεξούλα στη «Διάπλαση» για τον κ. Ξ. ή για τó «Φαίδωνα», αν ή λεξούλα αυτή, δεν είτανε λιθανιστική. Έγώ όμως έχω τυπώσει στο «Νουμά» και κριτικές, και βριτιές μάλιστα, για μένα τον ίδιο (ζετιναγμα τού «Άσωτου» από τον κ. Έρμονα και κουρέλιασμα τού «Άρχισυνάχτη» μου από τους ενωμένους κκ. Άποστολάκη και Άλιμπέρτη). Και θαρρώ πως σ' αυτό διαφέρει ό «Νουμάς» από τή «Διάπλαση» και ό Α ή Β δικός μας από τον κ. Ξενόπουλο. (δ)

Άς είναι. Αυτά τά μιλάμε κι άλλοτες. Τό ζήτημα είναι σήμερα να μου δώσεις την άδεια να τυπώσω τó γράμμα σου. Και σε ξαναπαρακαλώ γι' αυτό.

Δικός σου

ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

β) Μιλάει και παραμιλάει ό κ. Ξ. για τον έαυτό του σε 3 και 4 φύλλα. Είναι και δημοτικιστής, όχι μαλλιαρός, γιατί μαλλιαρός είναι όποιος δεν τού είναι φίλος ή χρήσιμος. — Κατά τή γνώμη μου, κινείσ δεν έχει τó δικαίωμα να μιλήη στο Νουμά, ή ό τοιο περιοδικό, για τον έαυτούλη του, εζόν αν είναι από τις κορυφές εκείνες που άνοίξανε νέους δρόμους στην τέχνη τους ή την επιστήμη τους, και συγκαταβαίνουνε να μās διδάξουνε πως δουλέψανε και πως τούς άνοίξανε. Ό κ. Ξ. νέους δρόμους; Ω, συφορά!

(γ) Τό γράμμα στην «Έστία» είταν άπόρροπο. Σου τó έσωκλείνω, και πρόσεξε το. Μήτε κριτικός μήτε περιοδικό αναφέρονται. Κεραμίδια θα είτανε ό Νουμάς όπου, θέλοντας και μή, τή του, όνομάτιστα. Δεν πιστεύω να μένη στον κύκλο μας και μεταξύ μας, ό,τι γράφεται στο Νουμά. Τότε θα είτανε περιττό και να τυπώνεται. Θα έφτανε ν' ανταμόνουμε κάθε τόσο και να τά λέμε συναμεταξύ μας.

δ) Αυτά είναι προσωπικά σου, άδιάφορα για τó κοινό. Τιμηδες τούς κριτικούς σου, όπως σε τιμήσανε κι' αυτοί. Ό κ. Ξ. όμως ούτε σε τιμή, ίσως ούτε και σ' έχτιμά. μ' ό,τι κι' αν μπορη να βεβιωνή. Τού άξίζει λοιπόν ή τιμή να παραμερίσης ένα λογοτεχνικό έργο λ. χ. για προσωπικό του αυτολιβάνισμα :

Δικός σου,

Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΣΗΜ. τοῦ ΝΟΥΜΑ. Μπορεῖ νὰ μὴν τις παραδεχόμε-
στε ὅλες πέρα πέρα τις γνώμες τοῦ Ποριώτη, μὰ τούτο
δὲ σημαίνει καὶ πῶς δὲν τις σεβόμεστε μιὰ κι ἀνεγνω-
ρίζουμε τοῦ Ποριώτη καὶ τὴ φιλολογικὴ ἀξία καὶ τὴν
εὐκρινεία. Τις γνώμες του τις ἀφίνουμε ἀσχολιάστες.
Τούτο μόνο θέλουμε νὰ παρατηρήσουμε: Πῶς γιὰ τὸν
κ. Σωτηριάδη μπορούσε νὰ μιλήσει, ὅσο πλατιά κι ἂν
ἤθελε μέσα στὸ «Νουμά» ὁ ἴδιος ὁ Ποριώτης, ποῦ
πῆγαινε ταχτικὰ στὸ μάθημά του (γιατὶ ἐμεῖς δὲν πῆ-
γαμε ποτὲ καὶ δὲν μπορούσαμε, ἔτσι στὰ κουτουρού,
νὰ γράψουμε), καὶ πῶς γιὰ τὸν Ἄλκη Θρόλο πολὺ
σκληρὰ μιλάει, δείχνοντας ἔτσι ἕναν ἀδικαιολόγητο,
ἀκόμη καὶ ἀντιποριώτικο, μισονεισμό, ἀφῶ ἀπαιτεῖ
νὰ κλείσουμε τὴν πόρτα σὲ μιὰ νέα ποῦ κάτι ἔδειξε καὶ
κάτι περισσότερο σίγουρα θὰ δείξει μιὰ μέρα. Ὅσο
γιὰ τὰ «Ἐπιτεταροῦδια τῆς πέννας», μερικὰ ἀπ' αὐτά,
φιλε Ποριώτη—τὶ τὰ θές!—ἀπὸ τώρα δείχνουν πῶς
γλήγορα θὰ μᾶς ἀφίσουν πίσω νὰ τὰ θαμάζουμε καὶ
νὰν τὰ χεροκροτοῦμε.

Ἡ Κοινὴ Γνώμη

ΠΕΡΙ ΜΕΤΡΑ, . . . ΚΤΛ.

Φίλε «Νουμά»,

Ἀπαντῶ στὸ ἐρώτημα τοῦ κ. Ἄλκη Θρόλου, τὸ
τυπωμένο σὲ περασμένο φύλλο σου (σελ. 28, Υ. Γ.).

Ὅχι, παιδί μου. Τὰ χορικά, μὲ τὰ στροφικά καὶ
τὰ σοφὰ τους συστήματα, εἶναι κι ἀπ' τὸν κανονικὸ
στίχο τοῦ διαλόγου πὺδ *σπλαβωμένα*. Οὔτε παρήχη-
ση, οὔτε σύγυση. Ἀναλογία τὸ πολὺ πολὺ μὲ τὰ «πο-
λωφωνικά μέρη» (prezzi concertati, morceaux d'ensem-
ble) τῆς σημερινῆς ὕπερας, καθὼ· ὁ διάλογος μὲ τὰ
ρετσιτατίβο. Πάρε μου, παιδί μου, δάσκαλο νὰ σοῦ
τὰ μάθῃ. Ἀκόμη κι ὁ Πίνταρος, μὲ δάσκαλο τὰ ἔμαθε.

Ὅσο γιὰ τὴν οὐσία, ἐκεῖ δηλ. ποῦ γιὰ νὰ ὑπο-
στηρίξῃς τὴν ἰδέα σου πῶς ὁ πεζὸς λόγος εἶναι ἀρμυ-
νικώτερος τάχα καὶ ρυθμικώτερος ἀπὸ τὸν ἔμμετρο,
φέρνεις μάρτυρα καὶ τὸν Ποιητὴ ποῦ δούλεψε ὅσο
κανεὶς ἄλλος στὰ χρόνια μας τὸν ἔμμετρο λόγο, κι ὁ
Ποιητὴς ὁ ἴδιος, ἂν τονὲ ρωτούσαμε, θ' ἀπαντοῦσε
μὲ κάτι ποῦ ἔχει γραμμένο:

«[Παῖδί μου] ἡ Ποίησις οἰήσισσα, καὶ θέλει
τοῦ καὶ ἀ δουλεμένου στίχου θέλει
τὸ παλάτι γιὰ νὰ καθήσῃ. Τρόμος
τοῦ παλατιοῦ τῆς Ποίησις ἡ δουλειά».

Μονάχα ὅσοι δὲν τὴν κατέχουνε, ξεθαρεύονται καὶ
μιλοῦνε στὸ βρόντο γιὰ κείνη τὴν τρομερὴ δουλειά.

17.2.1916

Μὲ τὴν εὐχή μου
Ν. ΠΟΡΙΩΤΗΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΤΗΣ ΜΕΛΠΩΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗ

Γιὰ τὴ συναυλία τῆς δεσποινίδας Μέλπης Λογοθέτη
ποῦ δόθηκε τὴν προπερασμένη Πέμπτη εἰς 11 τοῦ
Φλεβάρη στὴ σάλα τοῦ Βασιλικοῦ Θεάτρου μπορούμε
χωρὶς διαταγμὸ νὰ ποῦμε πῶς εἶναι μέσα στὶς λίγες
μετρημένες συναυλίες ποῦ δόθηκαν ἴσαμε σήμερα στὴν
Ἀθήνα ἀπὸ Ἑλληνες καλλιτέχνες. Ἡ δα Λογοθέτη,
ποῦ γεννήθηκε στὴν Πόλη, κ' ὕστερα ἔμεινε πολλὰ
χρόνια στὴ Δύση γιὰ τις μουσικὲς τῆς σπουδῆς, τὰ τε-
λευταία χρόνια μάλιστα κοντὰ στὸ Σταθηνάγγεν, τὸν
ἀγαπημένον μαθητὴ τοῦ Λίστ, παρουσιαζότανε γιὰ πρῶ-
τη φορά στὸ κοινὸ τῆς πρωτεύουσάς μας. Ὅσοι εὐτύ-
χησαν νὰ παρευρεθοῦνε καὶ νὰ τὴν ἀκούσουν θὰ ἔζη-
σαν βαθειὰ μερικὲς ἀληθινὰ μουσικὲς στιγμῆς, γιατί
ἔλειπε κάθετι ποῦ θὰ μπορούσαμε νὰ ὀνομάσουμε ἀν-
τικαλλιτεχνικὴ τάση ἢ κ' ἐπίδειξη ἀπὸ τὴ συναυλία
αὐτή, ποῦ ἡ σεμνὴ μουσικὴ τῆς διάθεση θὰ συγκίνησε
κι αὐτοὺς τοὺς ἀμύητους.

Εἶναι ἀλήθεια πῶς ὁ δρόμος τῆς τέχνης εἶναι μα-
κρὺς, πολὺ μακρὺς, καὶ γεμάτος ἀπὸ ἀγκάθια, ὅμως
αὐτὸ δὲ θάφτανε γιὰ νὰ συγκρατήσῃ καὶ νὰ σακατέψῃ
τὸν ἐνθουσιασμό μας πρὸς ὄλους ἐκείνους ποῦ πατοῦνε
μέσα τὸ δρόμο. Μὲ τὴν ἀντίληψή τῆς τοῦ ρυθμοῦ, τὴν
ποιότητα στὸ μουσικὸ τῆς αἰσθημα, μὲ τὸ νόημα ποῦ
ἀφῆνε νὰ ξεχύνεται κάτω ἀπὸ τὰ δάχτυλά τῆς, ἡ δα
Λογοθέτη φτάνει ἐκεῖνο ποῦ ὀνομάζουμε ἀτομικότη-
τα· καὶ μόνον ἔτσι μπορούμε νὰ ποῦμε γιὰ τὸν ἐκτε-
λεστὴ στὴ μουσικὴ πῶς δημιουργεῖ κι αὐτός.

Ὑψος, ἤχος, φωτεινότητα, γυναικεία χάρις κι ἀρ-
ρενωπὴ λιτότητα καὶ βαθύτητα, μὲ δυὸ λόγια νὰ τι
μᾶς ἔδωσε ἡ δα Λογοθέτη στὴν συναυλία τῆς ἀπὸ
τῆς γραφικῆς γοργοσάλευτες μαζοῦρες τοῦ Σωταῖν
ἴσαμε τὸ «μπετοβενιακὸ» παίξιμο τῆς «Ἀπκσιονά-
τας».

Ἡ δα Λογοθέτη ἔφερε καὶ μιὰ καινοτομία στὴ συν-
αυλία τῆς, παίζοντας ὄχι ἀπ' ἔξω, ἀλλὰ μὲ νότες.
Κοντὰ στὶς ἄλλες κριτικὲς ἀδελφίες ποῦ γράφηκαν ἐξ
ἀφορμῆς τῆς συναυλίας, διαβάσαμε μέσα σ' ἄλλα
πῶς δὲ μπορεῖ νάχη ἀπικίτησι πιανίστα «βιρτουόζ»
ὅποιος δὲν παίζει ἀπ' ἔξω. Ὅσο κι ἂν μᾶς ἀφῆνε ἀ-
συγκίνητους τὸ μεταχειρισμὰ τοῦ ὄρου «βιρτουόζ» στὸ
ἀκροατικὸ νόημα ποῦ ἔχει ξεπέσει, θάφτανε νὰναφέ-
ρουμε πῶς ἡ Κλάρα Σοῦμαν, ἡ ξηκουσμένη πιανίστα
τοῦ καιροῦ τῆς, ἐπαίξε μὲ νότες. Τὸ νὰ παίζῃ κανεὶς
μὲ νότες ἢ χωρὶς νότες εἶναι ἐξωτερικὸ γνωρισμὰ καὶ
δὲ μπορεῖ βέβαια νὰ ἐπηρεάσῃ τὴ μουσικὴ ἔκφραση.
Ὅτι ἀδίκησε πραγματικὰ τὴ δα Λογοθέτη εἶτανε τὸ
ἐλ α τ τ ω μ α τ ι κ ὁ πιάνο ποῦ ἐπαίξε, ὄργανο σκληρὸ
κι ἀχάριστο. Γι' αὐτὸ ἀπὸ τὴ δα Μέλπω Λογοθέτη,
περιμένουμε κι ἄλλα κονσέρτα καὶ μὲ καλλίτερες συν-
θήκες, γιὰ νὰ γνωριστῇ πλατύτερα μὲ τὸν πολὺ κό-
σμο. Ὅσο γιὰ μᾶς ποῦ ξέρουμε τὴν ἄλλη δρᾶση τῆς
νιοφερμένης στὸν τόπο μας Ἑλληνοπούλας μ' ἀπο-
κλειστικὸ τῆς ὄνειρο νὰ φανῇ χρησίμη ἐδῶ, ποῦ ἔ-
τυχε ν' ἀκούσωμε γιὰ τὰ μουσικολογικά τῆς μαθή-
ματα τοῦ Ὁδεῖου καὶ τ' ἄλλα πλατύτερα ἰδανικά τῆς,
δὲ θὰ διστάζαμε ἀπὸ τώρα νὰ τῆς δώσουμε τὴ θέση ποῦ
τῆς ἀρμόζει καὶ νὰ τονίσουμε πόσο πλούσιο ἀπόχρημα
εἶναι γιὰ τὸ Ὁδεῖο Ἀθηνῶν καὶ τὴ μουσικὴ μόρφωσι
τῆς κοινωνίας μας.

ΜΟΥΣΙΚΟΦΙΛΗ